

УДК 342.9:347.77

DOI <https://doi.org/10.26661/hst-2022-11-88-17>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

НАТАЛІЯ, КАПІТАНЕНКО¹

Анотація

В статті проаналізовано правові засади реалізації права інтелектуальної власності в умовах цифрового суспільства. Визначено, що забезпечення розвитку сфери інтелектуальної власності, передусім її складника – реалізації права інтелектуальної власності, як важливого елементу національної інноваційної системи та базису інноваційної економіки держави, можливе за наявності належної нормативно-правової бази, адаптованої до сучасних соціально-економічних та політичних умов. В процесі дослідження встановлено, що сучасне право проходить етап пошуку балансу приватно-правових та публічно-правових інтересів як в соціальній практиці, так і в правовому регулюванні задля гармонійного розвитку суспільства. Такого підходу варто дотримуватися і щодо суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності, де перетинаються приватні та публічні інтереси. З'ясовано, що правові засади у сфері реалізації права інтелектуальної власності містять закони, підзаконні нормативно-правові акти та міжнародні конвенції і договори, ратифіковані Верховною Радою України. Виявлено, що стрімкий технологічний прорив у світі ставить перед правом інтелектуальної власності нові виклики. Проаналізовано стан і зміст правових норм щодо інтелектуальної власності та виявлено, що вони є основою реалізації права інтелектуальної власності. Встановлено, що законодавство України з інтелектуальної власності потребує подальшої розбудови, оновлення, збалансованості, гармонізації з міжнародно-правовими нормами та стандартами. Запропоновано систематизувати норми права у досліджуваній сфері шляхом кодифікації.

Ключові слова: правові засади, інтелектуальна власність, право інтелектуальної власності, реалізація права, цифрове суспільство.

1. Вступна частина. Актуальність і постановка проблеми

Сучасний цивілізаційний розвиток характеризується посиленням значення результатів інтелектуальної діяльності в усіх сферах суспільства. Рівень економіки високотехнологічних держав свідчить, що вирішальним чинником інноваційного розвитку є об'єкти права інтелектуальної власності. Разом з тим, економіку країни неможливо уявити без належного правового регулювання вказаної галузі інтелектуальної діяльності (Воронкова, Капітаненко, Нікітенко, 2019).

Впровадження в Україні європейських стандартів життя та виходу України на провідні позиції у світі передбачає проведення реформи у сфері реалізації права інтелектуальної власності. Результативність якісних змін у будь-якому сегменті суспільного розвитку багато в чому визначається станом, якістю та повнотою відповідних норм права. Відсутність чи неузгодженість правових норм, які регулюють певні суспільні відносини, не сприяє їх належному розвитку, викликає труднощі під час реалізації прав та інтересів

їх учасників, ускладнює процедуру виконання повноважень компетентними органами державної влади (Капітаненко, 2019). Забезпечення розвитку сфери інтелектуальної власності, передусім її складника – реалізації права інтелектуальної власності, як важливого елементу національної інноваційної системи та базису інноваційної економіки держави, можливе за наявності належної нормативно-правової бази, адаптованої до сучасних економічних та політичних умов, зокрема до умов цифрового суспільства. Крім того, Угода про асоціацію між Україною і ЄС у сфері інтелектуальної власності має за мету спрощення створення і комерційного використання інноваційних продуктів та продуктів творчої діяльності на території сторін Угоди, а також досягнення належного та ефективного рівня охорони і захисту прав інтелектуальної власності (глава 9) (Угода, 2014). Подальший інноваційний розвиток сфери інтелектуальної власності потребує оновлення законодавства шляхом імплементації норм Угоди про асоціацію між Україною і ЄС та гармонізації його з відповідними європейськими стандартами в умовах цифрової трансформації суспільства. Відсутність правових норм, які призначені регулювати сферу інтелектуальної власності в нових умовах цифрової реальності, може призвести

Corresponding author:

¹ Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)
E-mail: kapitanenko.np@gmail.com
ORCID ID: <https://0000-0002-1475-5784>

до прояву небезпек. Вказані обставини і обумовлюють актуальність дослідження.

Теоретичною основою цього дослідження стали праці таких учених-правознавців, як: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, О. І. Безпалова, Ю. П. Битяк, Л. Р. Біла-Тіунова, О. Г. Бондар, В. В. Галуцько, А. С. Васильєв, В. М. Гарашук, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, Г. Г. Забарний, В. В. Зуй, І. Б. Коліушко, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, Є. В. Курінний, В. М. Марчук, О. І. Миколенко, О. М. Музичук, Н. Р. Нижник, П. М. Рабінович, В. С. Стефанік, Р. О. Стефанчук, С. Г. Стеценко, Ю. А. Тихомиров, Ю. С. Шемшученко, О. М. Якуба, Х. П. Ярмакі та ін.

Різні аспекти проблематики реалізації права інтелектуальної власності розглянуто в працях українських правників, а саме: засади адміністративно-правового регулювання відносин (С. В. Бондаренко, Ю. Л. Бошицький, В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко, Р. Є. Еннан, В. О. Жаров, І. Г. Запорожець, Ю. М. Капіца, Н. М. Мироненко, О. П. Орлюк, М. В. Паладій, О. П. Світличний, О. Д. Святоцький, Р. О. Стефанчук, Р. Б. Шишка, О. І. Харитонова, Є. О. Харитонов); використання окремих об'єктів права інтелектуальної власності (Г. О. Андрощук, Є. М. Бельтюкова, О. Б. Бутнік-Сіверський, В. В. Дмитренко, В. В. Качуровський, О. Ю. Кашинцева, А. О. Кодинець, О. О. Кулініч, Ю. В. Носік, Н. В. Троцюк, О. Ш. Чомахашвілі, А. С. Штефан, О. О. Штефан, Є. В. Юркова); адміністративно-правові засади контролю (Є. А. Булат, С. С. Вітвіцький, О. М. Головова, О. П. Денисюк, Г. В. Довгань, В. С. Дмитришин, О. В. Кадетова, О. М. Коротун, О. О. Михальський); юридична відповідальність за правопорушення в означеній сфері (М. К. Галянтич, І. П. Катеринчук, А. Г. Майданевич, П. В. Макушев, О. М. Мельник, Г. С. Римарчук, Ю. М. Романюк, О. А. Сокуренько, А. В. Шабалін). Та все ж, з врахуванням постійних змін в законодавстві щодо сфери інтелектуальної власності, проблематика правових засад сфери реалізації права інтелектуальної власності потребує подальшого вивчення та вирішення.

Метою статті є аналіз правових засад у сфері реалізації права інтелектуальної власності у цифровому суспільстві, дослідження проблем і суперечностей чинного законодавства України у зазначеному сегменті суспільного життя та надання пропозицій, спрямованих на вдосконалення правових основ регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності.

Комплекс обумовлених подібним вибором завдань полягає у виявленні особливостей становлення правових засад реалізації права інтелектуальної власності в умовах цифрового суспільства, встановленні стану вітчизняного законодавства щодо запропонованої тематики, зазначенні змін в правовому регулюванні сфери інтелектуальної власності в умовах дії воєнного стану та виробленні пропозицій з метою кодифікації законодавства в галузі інтелектуальної власності.

У процесі дослідження використано філософські, загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Так, застосування діалектичного методу пізнання процесів дало змогу розглянути їх у розвитку та взаємозв'язку, виявити усталені напрями й закономірності в цілому. Історично-правовий метод використано для виявлення закономірностей генезису правових засад у сфері реалізації права інтелектуальної власності в період становлення державності незалежної України загалом та окремих об'єктів вказаної галузі зокрема; системно-структурний підхід – для визначення суб'єктів відносин у галузі інтелектуальної власності; формально-логічні методи (аналізу, синтезу, узагальнення, абстрагування) – для дослідження норм чинного законодавства у сфері права інтелектуальної власності та обґрунтування необхідності внесення необхідних змін до законодавства щодо реалізації права інтелектуальної власності у цифровому суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи означену проблематику дослідження, зауважимо, що законодавство України не містить визначення поняття «засади», хоча вказана категорія доволі часто використовується в назві та змісті нормативно-правових актів. Конституційний Суд України спеціально не надав тлумачень вказаного поняття, але його окремі рішення містять роз'яснення категорії щодо певних сфер суспільного життя. Узагальнення позицій Конституційного Суду України надає можливість визнати, що «... засади визначають найважливіші підвалини і закономірності певного явища. Їх метою є збалансування, узгодження здійснюваного впливу. При цьому реалізація засад здійснюється через визначення механізму та конкретних органів, на які покладено обов'язки щодо реалізації такої політики» (Божко, 2011). Відповідно, вивчення правових засад надає можливість визнати найважливіші принципи та положення, які покладені в основу процесу реалізації права

інтелектуальної власності в умовах цифрового суспільства.

Аналіз наукових джерел і нормативно-правових актів кінця XX – початку XXI століть свідчить, що інституалізація регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності в Україні пов'язана з формуванням інституту права інтелектуальної власності. Розгляд правових засад регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності потребує врахування наступного. *По-перше*, законодавство України про інтелектуальну власність молоде з причин новизни вказаної галузі юриспруденції, його становлення продовжується одночасно зі становленням державності. В процесі осмислення державотворення, розбудови правової держави важливою є роль вітчизняного законодавства, складовою частиною якого є законодавство про інтелектуальну власність. Так, Підпригора О. А. визнає, що XXI століття буде присвячене розвитку інтелектуальної діяльності, бо саме розвиток культури, науки і техніки визначає стратегію і тактику соціально-економічного розвитку будь-якої країни. Виробництво стає лише засобом і способом реалізації досягнень інтелектуальної діяльності на користь людства. Високий рівень інтелектуальної діяльності країни визначає її високий рівень добробуту (Підпригора, 2002). *По-друге*, сучасне українське право проходить етап пошуку балансу приватно-правових та публічно-правових інтересів як в соціальній практиці, так і в правовому регулюванні задля гармонійного розвитку суспільства. Такого підходу варто дотримуватися і щодо суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності, де перетинаються приватні та публічні інтереси. З цього приводу О. П. Орлюк зазначає, що «знаходження оптимального, ефективного співвідношення публічно-правових та приватно-правових способів регулювання й охорони суспільних відносин у сфері права інтелектуальної власності і є кінцевою метою, яка ставиться не тільки перед законодавцем, а й перед науковою громадськістю» (Орлюк, 2010). *По-третє*, нормативно-правові акти, які регулюють відносини в досліджуваній галузі, сформовані залежно від класифікації результатів інтелектуальної діяльності на групи відповідно до видів творчості згідно з положеннями міжнародних конвенцій: об'єкти літературно-художньої власності; об'єкти патентного права; засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг (Орлюк, Андрощук,

Бутнік-Сіверський, 2007). *По-четверте*, варто враховувати також нові суспільні реалії, зокрема, становлення правовідносин у цифровому суспільстві, в тому числі і стосовно сфери права інтелектуальної власності (Троцька, 2019).

В процесі дослідження вказаної проблематики виявлено поетапність формування та становлення правових засад вітчизняної системи регулювання у галузі інтелектуальної власності (Капітаненко, 2020). Правові засади реалізації права інтелектуальної власності визначають норми права, закріплені в нормативних актах, які існують у вигляді ієрархічної системи, в основі якої лежить юридична сила актів (Цвік, Петришин, Авраменко, 2009). Відповідно до ч. 1 ст. 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної та творчої діяльності. Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Крім того ніхто не може використовувати або поширювати результати інтелектуальної, творчої діяльності інших без їх згоди, за винятками, встановленими законом (ст. 54) (Конституція, 1996).

Складником національного законодавства є міжнародні конвенції, договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності, до яких Україна приєдналася, а саме: Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів з метою розширення міжнародного культурного обміну, становлення цивілізованого ринку інтелектуальної власності (Закон України від 31 травня 1995 року № 189/95-ВР), Міжнародна конвенція про охорону нових сортів рослин (Закон України від 2 червня 1995 року № 209/95-ВР), Договір про закони щодо товарних знаків (Закон України від 13 жовтня 1995 року № 380/95-ВР), Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури (Закон України від 1 листопада 1996 року № 474/96-ВР) та ін.

Також правові основи реалізації права інтелектуальної власності містять кодифіковані закони, передусім, Цивільний кодекс України (Книга четверта Право інтелектуальної власності, а також глави 75, 76 Книги п'ятої) (Цивільний кодекс, 2003), Господарський кодекс України (глава 16), Митний кодекс України (розділ XIV), Податковий кодекс України та ін. Наступну групу джерел

права інтелектуальної власності становлять закони, які врегульовують відносини залежно від складових вказаного інституту: у сфері патентного права, авторського права та суміжних прав, щодо засобів індивідуалізації учасників обороту, товарів і послуг тощо. Фактично, правові засади реалізації права інтелектуальної власності були сформовані в результаті прийняття значної кількості спеціальних законів в другій половині 1990-х – на початку 2000-х рр., а саме: Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. (Закон про авторське право, 1993), Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 р., Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 р., Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 р., Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21 квітня 1993 р., Закон України «Про племінну справу у тваринництві» від 15 грудня 1993 р., Закон України «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів» від 5 листопада 1997 р., Закон України «Про правову охорону географічних позначень» від 16 червня 1999 р. тощо.

Крім законів відносини у сфері реалізації права інтелектуальної власності врегульовують підзаконні нормативно-правові акти, передбачаючи процедуру застосування законодавчих актів (Постанови Верховної Ради України, Постанови Кабінету Міністрів України, Укази Президента України, накази міністерств). Так, питання виплати авторської винагороди за використання твору регулюють Постанови Кабінету Міністрів України «Про розміри відрахувань до фондів творчих спілок України за використання творів літератури та мистецтва» від 3 березня 1992 року № 108, «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» від 18 листопада 1994 року № 784 тощо. Питання інституційного забезпечення правових засад досліджуваної галузі регламентують Постанови Кабінету Міністрів України та Укази Президента України, наприклад, Указ Президента України «Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності» 29 вересня 2017 року № 299/2017 (Указ Президента, 2017).

В процесі розбудови права інтелектуальної власності були прийняті також правові норми, які передбачають адміністративну, цивільно-правову та кримінальну відповідальність за правопору-

шення у зазначеній галузі. Крім матеріальних норм права, також були напрацьовані та прийняті норми процесуального права, які регулюють суспільні відносини у сфері здійснення суб'єктами права інтелектуальної власності прав та обов'язків, процедуру та процесуальний порядок реалізації належних суб'єктам матеріальних прав (Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний процесуальний кодекс України).

Варто визнати, що впродовж останніх років була проведена значна робота з оновлення спеціального законодавства у сфері реалізації права інтелектуальної власності та приведення його у відповідність до законодавства ЄС. Так, у 2017–2020 рр. відбулися суттєві зрушення щодо охорони об'єктів авторського права та суміжних прав (Кодинець, 2022). Прийняття Закону України «Про державну підтримку кінематографії в Україні» від 23 березня 2017 р. сприяло внесенню відповідних змін до базового Закону України у галузі інтелектуальної власності про посилення захисту авторських і суміжних прав. Довгоочікуваний авторами Закон України «Про ефективне управління майновими правами правочасників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» від 15 травня 2018 р. урахував основні положення Директиви 2014/26/ЄС про колективне управління авторськими та суміжними правами та мультитериторіальне ліцензування прав на музичні твори з метою он-лайн використання на внутрішньому ринку. Законопроекти у цій сфері мають на меті реформувати систему охорони об'єктів авторського права і суміжних прав, у тому числі посилити захист авторських прав від піратства та інших порушень прав інтелектуальної власності (Кодинець, 2022).

Важливо, що значна кількість об'єктів авторського права та суміжних прав, перелік яких в умовах цифрового суспільства як нової реальності постійно доповнюється, обумовлює велику кількість законодавчих актів (Капітаненко, 2020). Саме тому, в процесі реалізації норм права, визнаючи який законодавчий акт необхідно застосувати для регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності, варто базуватися на загальних принципах, покладених в основу правозастосовної та судової практики в умовах конкуренції законів (Орлюк, 2009).

Поділяємо точку зору А. В. Шабаліна про необхідність детальної регламентації правовідносин, що виникають у цифровій сфері, шляхом

вироблення нових спеціальних способів та спеціальних процедур захисту порушеного права інтелектуальної власності з урахуванням технологічності відносин з приводу інтелектуальної власності в процесі подальшої систематизації законодавства (Шабалін, 2022).

В умовах воєнного стану в Україні надзвичайно важливо створити правові механізми захисту інтересів осіб у різних секторах суспільного життя, зокрема у сфері інтелектуальної власності. Держава має не допустити втрати прав інтелектуальної власності, мінімізувавши вплив негативних факторів та наслідків на економічний розвиток дії вказаного стану. Відповідно до Закону України «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України» від 01 квітня 2022 р. були внесені зміни до вітчизняного законодавства щодо регулювання відносин у галузі інтелектуальної власності шляхом зупинення перебігу строків для вчинення дій, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, а також строків щодо процедур набуття цих прав визначених спеціальними законами України у сфері інтелектуальної власності, а також надання можливості управомоченим особам подати документи (заяви, клопотання, заперечення, відповіді тощо), подання яких вимагається спеціальними законами України у сфері інтелектуальної власності та іншими підзаконними актами, протягом дев'яноста днів від дня скасування воєнного стану, без сплати збору за продовження, подовження чи поновлення відповідних строків (Закон про захист інтересів, 2022).

Окремі питання сфери реалізації права інтелектуальної власності регулює також нещодавно прийнятий Закон України «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну» від 22 травня 2022 р. Закон визнає Російську Федерацію державою-терористом, однією із цілей якої є геноцид Українського народу, фізичне знищення, масові вбивства громадян України, вчинення міжнародних злочинів проти цивільного населення, і запроваджує заборону пропаганди російського неонацистського тоталітарного режиму, використання символіки воєнного вторгнення цього режиму в Україну (латинські літери «Z», «V»),

офіційної символіки та емблеми збройних сил РФ та її органів на будь-яких рекламних, транспортних засобах, друкованих матеріалах, одязі, у місцях проведення масових заходів, в матеріалах будь-якої агітації, рекламі, ЗМІ, Інтернеті, соцмережах, творах (крім із засудженням цього режиму) (Закон про заборону пропаганди, 2022).

Висновки

Таким чином, правові засади реалізації права інтелектуальної власності встановлюють найважливіші підвалини та закономірності, передбачені чинними нормами права, які регулюють відносини між суб'єктами в процесі використання, виконання і застосування права інтелектуальної власності. Регламентацію відносин щодо виникнення та реалізації права інтелектуальної власності здійснюють національні нормативно-правові акти та міжнародно-правові акти, ратифіковані Верховною Радою України.

Правові відносини у сфері інтелектуальної власності характеризуються динамікою, оскільки швидко змінюється в сторону розширення сфери регулювання вказаного явища. Стрімкий технологічний прорив у світі ставить перед правом нові виклики. Правовідносини є головним засобом, за допомогою якого відбувається дія норм права.

Законодавство України з інтелектуальної власності потребує подальшої розбудови, оновлення, збалансованості, гармонізації з міжнародно-правовими нормами та стандартами. З урахуванням специфіки правового регулювання сфери реалізації права інтелектуальної власності пропонується прийняття Кодексу України про інтелектуальну власність шляхом гармонійного поєднання публічно-правових та приватноправових інтересів учасників правовідносин на основі оновленої доктрини адміністративного права. Кодекс України про інтелектуальну власність має визначати правові засади реалізації права інтелектуальної власності, процедуру державної реєстрації права інтелектуальної власності, здійснення управління та контролю в зазначеній сфері. Тобто кодифікований акт має регулювати питання управління сферою, визначати систему органів управління та контролю в зазначеній галузі та їх повноваження. Прийняття Кодексу не відміняє дії спеціальних законів, які регулюють статус численних об'єктів права інтелектуальної власності, та Кодексу України про адміністративні правопорушення, який передбачає адміністративну відповідальність за порушення у сфері інтелектуальної власності.

Здійснення якісних правових, інституційних, організаційних, управлінських перетворень у сфері інтелектуальної власності в умовах цифрового суспільства в контексті євроінтеграційних

вимог на основі визнання людини найвищою соціальною цінністю сприятиме становленню України як держави із сильною економікою та з передовими інноваціями.

Список використаних джерел

- Воронкова В. Г., Капітаненко Н. П., & Нікітенко В. О. Правові засади захисту інтелектуальної власності у цифровому суспільстві. *ScienceRise: Juridical Science*. 2019. № 4 (10). С. 32–37.
- Капітаненко Н. П. Правові засади адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 2. Т. 2. С. 38–42. URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v2-2_2019/10.pdf
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : ратифіковано Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.
- Божко В. Аналіз співвідношення змісту термінів «засада» і «принцип» крізь призму правових позицій Конституційного Суду України. *Вісник Львівського університету імені Івана Франка*. 2011. Вип. 54. С. 124–132.
- Підпригора О. А. Окремі проблеми правової охорони інтелектуальної власності в Україні. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2002. № 2. С. 23–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2002_2_8
- Теоретико-прикладні проблеми кодифікації законодавства України у сфері інтелектуальної власності: монографія / за заг. ред. О. П. Орлюк ; кол. авторів. Київ : НДІ ІВ НАПрНУ, ТОВ «Лазурит-Поліграф», 2010. 380 с.
- Право інтелектуальної власності: Акад. курс : підруч. для студ. вищих навч. закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін. ; за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.
- Троцька В. Публічні інтереси суспільства = приватні інтереси авторів. чи можливе досягнення рівноваги в цифрову епоху? *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 2. С. 5–16.
- Капітаненко Н. П. Генезис адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 275–279.
- Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
- Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
- Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
- Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. ст. 64.
- Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності : Указ Президента України 29 вересня 2017 року № 299/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299/2017#Text>
- Кодинець А. О. Право інтелектуальної власності в умовах дії воєнного стану. *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності* : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, (26.04.2022, м. Київ) : ел.збірник / упоряд.: В. С. Парненко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. С. 127–133.
- Капітаненко Н. П. Адміністративно-правовий захист авторських прав: стан законодавства. *Право і суспільство*. 2017. № 3. С. 129–134.
- Орлюк О. П. Сфера інтелектуальної власності як предмет правового регулювання: проблема конкуренції законів. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. № 6. С. 25–32.
- Шабалін А. Про деякі аспекти систематизації законодавства у сфері права інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2022. № 2. с.15–24.
- Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України : Закон України від 01 квітня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2174-IX#Text>
- Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну : Закон України від 22 травня 2022 р. № 2265-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text>

References

- Literatura Voronkova V. H., Kapitanenko N. P., & Nikitenko V. O. (2019) Pravovi zasady zakhystu intelektual'noyi vlasnosti u tsyfrovomu suspil'stvi. *ScienceRise: Juridical Science*. № 4 (10). P. 32–37.
- Kapitanenko N. P. (2019) Pravovi zasady administratyvno-pravovoho rehulyuvannya u sferi realizatsiyi prava intelektual'noyi vlasnosti. *Prykarpat-s'kyi yurydychnyy visnyk*. № 2. T. 2. P. 38–42. URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v2-2_2019/10.pdf
- Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu, z odniyei storony, ta Yevropeys'kym Soyuzom, Yevropeys'kym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony (2014): ratyfikovano Zakonom Ukrainy vid 16 veresnya 2014 r. № 1678-VII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2014. № 40. st.2021.
- Bozhko V. (2011) Analiz spivvidnoshennya zmistu terminiv «zasada» i «pryntsy» kriz' pryizmu pravovykh pozytsiy Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy. *Visnyk L'vivs'koho universytetu imeni Ivana Franka*. Vyp. 54. P. 124–132.
- Pidopryhora O. A. (2002) Okremi problemy pravovoyi okhorony intelektual'noyi vlasnosti v Ukraini. *Visnyk Khmel'nyts'koho instytutu rehional'noho upravlinnya ta prava*. № 2. P. 23–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2002_2_8
- Teoretyko-prykladni problemy kodyfikatsiyi zakonodavstva Ukrainy u sferi intelektual'noyi vlasnosti (2010): monohrafiya / za zah. red. O. P. Orlyuk ; kol. avtoriv. K. : NDI IV NAPrNU, TOV «Lazuryt-Polihraf». 380 p.
- Pravo intelektual'noyi vlasnosti (2007): Akad. kurs: Pidruch. dlya stud. vyshchykh navch. zakladiv / O.P. Orlyuk, H. O. Androshchuk, O. B. Butnik-Sivers'kyi ta in.; za red. O. P. Orlyuk, O. D. Svyatots'koho. K. : Vydavnychyy Dim «In Yure». 696 p.
- Trots'ka V. (2019) Publichni interesy suspil'stva = pryvatni interesy avtoriv. chy mozhlyve dosyahnennya rivnovahy v tsyfrovu epokhu? *Teoriya i praktyka intelektual'noyi vlasnosti*. № 2. P. 5–16.
- Kapitanenko N.P. (2020) Henezys administratyvno-pravovoho rehulyuvannya u sferi realizatsiyi prava intelektual'noyi vlasnosti. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*. № 8. P. 275–279.
- Zahal'na teoriya derzhavy i prava (2009): [Pidruchnyk dlya studentiv yurydychnykh vyshchykh navchal'nykh zakladiv] / M. V. Tsvik, O. V. Petryshyn, L. V. Avramenko ta in. ; za red. d-ra yuryd. nauk, prof., akad. APrN Ukrainy M.V. Tsvika, d-ra yuryd. nauk, prof., akad. APrN Ukrainy O. V. Petryshyna. Kharkiv : Pravo. 584 p.
- Konstytutsiya Ukrainy vid 28 chervnya 1996 r. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141.
- Tsyvil'nyy kodeks Ukrainy (2003) : Zakon Ukrainy vid 16 sichnya 2003 r. № 435-IV. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2003. № 40–44. St. 356.
- Pro avtors'ke pravo i sumizhni prava (1993): Zakon Ukrainy vid 23 hrudnya 1993 r. № 3792-XII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 1994. № 13. st. 64.
- Pro utvorennya Vyshchoho sudu z pytan' intelektual'noyi vlasnosti (2017) : Ukaz Prezydenta Ukrainy 29 veresnya 2017 roku № 299/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299/2017#Text>
- Kodynets' A. O. (2022) Pravo intelektual'noyi vlasnosti v umovakh diyi voyennoho stanu. Stvorennya, okhorona, zakhyst i komertsializatsiya ob'yektiv prava intelektual'noyi vlasnosti: materialy V Vseukrayins'koyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi z mizhnarodnoyu uchastyu, (26.04.2022, m. Kyiv) : el. zbirnyk / Uporyad.: V. S. Parnenko. Kyiv : KPI im. Ihorya Sikors'koho. P. 127–133.
- Kapitanenko N. P. (2017) Administratyvno-pravovyy zakhyst avtors'kykh prav: stan zakonodavstva. *Pravo i suspil'stvo*. № 3. P. 129–134.
- Orlyuk O. P. (2009) Sfera intelektual'noyi vlasnosti yak predmet pravovoho rehulyuvannya: problema konkurentsiyi zakoniv. *Teoriya i praktyka intelektual'noyi vlasnosti*. № 6. P. 25–32.
- Shabalin A. (2022) Pro deyaki aspekty systematyzatsiyi zakonodavstva u sferi prava intelektual'noyi vlasnosti. *Teoriya i praktyka intelektual'noyi vlasnosti*. № 2. P. 15–24.
- Pro zakhyst interesiv osib u sferi intelektual'noyi vlasnosti pid chas diyi voyennoho stanu, vvedenoho u zvyazku iz zbroynoyu ahresiyeyu Rosiys'koyi Federatsiyi proty Ukrainy (2022) : Zakon Ukrainy vid 01 kvitnya 2022 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2174-IX#Text>
- Pro zaboronu propahandy rosiys'koho natsyst-s'koho totalitarnoho rezhymu, zbroynoyi ahresiyi Rosiys'koyi Federatsiyi yak derzhavy-terorysta proty Ukrainy, symvoliky voyennoho vtorhnennya rosiys'koho natsyst-s'koho totalitarnoho rezhymu v Ukrainu (2022) : Zakon Ukrainy vid 22 travnya 2022 r. № 2265-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text>

KAPITANENKO, NATALIYA – Doctor of Law, Associate Professor,
Professor at the Department of Business Management and Project Management
Institute named after Y.M. Potebnya of Zaporizhzhia National University,
Zaporizhzhia, Ukraine)

E-mail: kapitanenko.np@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1475-5784>

LEGAL BASIS OF THE INTELLECTUAL PROPERTY RIGHT IMPLEMENTATION IN THE DIGITAL SOCIETY

Abstract

The article analyzes the legal basis of the intellectual property right implementation in a digital society. It has been determined that ensuring the development of the sphere of intellectual property, first of all its component – the implementation of intellectual property rights, as an important element of the national innovation system and the basis of the innovative economy of the state, is possible if there is an appropriate regulatory framework adapted to modern socio-economic and political conditions.

In the course of the study, it was established that modern domestic law is going through the stage of finding a balance of private law and public law interests both in social practice and in legal regulation for the sake of the harmonious development of society. This approach should also be followed with regard to public relations in the field of intellectual property, where private and public interests intersect. It has been established that the legal basis for the implementation of intellectual property rights contains laws, by-laws, international conventions and treaties ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine. It has been established that the rapid technological breakthrough in the world poses new challenges to intellectual property rights. The state and content of legal norms regarding intellectual property are analyzed and it is established that they are the basis for the implementation of intellectual property rights. It has been established that the legislation of Ukraine on intellectual property needs to be further developed, updated, balanced, harmonized with international legal norms and standards. It is proposed to systematize the rules of law in the area under study by codification.

Keywords: legal basis, intellectual property, intellectual property law, implementation of law, digital society.

© The Author(s) 2022

This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 05.03.2022

Accepted date 06.03.2022

Published date 15.04.2022

How to cite: Капітаненко, Наталія. Правові засади реалізації права інтелектуальної власності у цифровому суспільстві. *Humanities studies: collection of scientific papers* / Ed. V. Voronkova. Zaporozhzhia : Publishing house “Helvetica”, 2022. 11 (88). P. 161–168.

doi: <https://doi.org/10.26661/hst-2022-11-88-17>